

HOTĂRÎRE
pentru aprobarea Raportului cu privire la exercitarea
jurisdicției constituționale în anul 2006

nr. 1 din 12.01.2007

Monitorul Oficial nr.6-9/2 din 19.01.2007

* * *

În numele Republicii Moldova,
Curtea Constituțională în componența:

Victor PUȘCAȘ - președinte, judecător-raportor
Alina IANUCENCO - judecător
Mircea IUGA - judecător
Dumitru PULBERE - judecător
Elena SAFALERU - judecător
Ion VASILATI - judecător

cu participarea grefierii Maia Laur, șefului Secretariatului Victor Rusu, în baza art.10 și art.23 alin.(2) din Legea cu privire la Curtea Constituțională, art.5 lit.i) și art.80 din Codul jurisdicției constituționale, a examinat în ședință plenară Raportul cu privire la exercitarea jurisdicției constituționale în anul 2006.

Conducându-se după prevederile art.26 din Legea cu privire la Curtea Constituțională, art.61 alin.(1) și art.62 lit.f) din Codul jurisdicției constituționale,

Curtea Constituțională

HOTĂRĂȘTE:

1. Se aprobă Raportul cu privire la exercitarea jurisdicției constituționale în anul 2006.
2. Hotărîrea și Raportul se publică în "Monitorul Oficial al Republicii Moldova" și se remit autorităților competente.

Președintele Curții Constituționale

Victor PUȘCAȘ

Chișinău, 12 ianuarie 2007.

Nr.1.

Aprobat
prin Hotărîrea Curții Constituționale
nr.1 din 12 ianuarie 2007

RAPORT

cu privire la exercitarea jurisdicției constituționale
în anul 2006 prezentat în baza art.80 din
Codul jurisdicției constituționale

**I. DATE STATISTICE PRIVIND EXERCITAREA JURISDICȚIEI
CONSTITUȚIONALE ÎN ANUL 2006**

În anul de referință la Curte au fost depuse 30 de sesizări pentru controlul constituționalității unor acte normative (19 legi, o hotărîre a Parlamentului, 7 hotărîri ale Guvernului), două sesizări pentru interpretarea Constituției și una pentru revizuirea Constituției. De asemenea, s-au aflat în proces de examinare 3 sesizări din cele 32 depuse în anul 2005.

Deputații în Parlament au depus 21 de sesizări. Guvernul a depus spre avizare proiectul de lege pentru modificarea art.46 alin.(3) din Constituție. 2 sesizări au fost semnate de avocați parlamentari, o excepție de neconstituționalitate a ridicat Curtea Supremă de Justiție, Procurorul General și ministrul

justiției au depus câte o sesizare, Comisia Electorală Centrală a înaintat 3 adresări privind validarea a 4 deputați în Parlament.

Au fost supuse controlului constituționalității 12 acte normative, 2 fiind apreciate neconstituționale. Au fost declarate neconstituționale 3 norme de drept și constituționale 20 norme de drept.

Curtea a pronunțat 23 hotărâri, inclusiv 13 hotărâri în probleme ce țin de competența funcțională a Curții.

Curtea a emis un aviz asupra proiectului de lege privind modificarea art.46 alin.(3) din Constituție.

Au fost sistate două procese pentru motivul că s-a înregistrat paritate de voturi.

Nu au fost acceptate spre examinare în fond 11 sesizări, inclusiv 5 prin decizii.

Asupra actelor adoptate și emise de Curte au fost expuse 6 opinii separate.

A fost adoptată o adresă către Parlament.

La 1 ianuarie 2007 au rămas neexaminat 8 sesizări depuse în lunile noiembrie - decembrie.

1.1. Art.135 alin.(1) lit.a) din Constituție (Controlul constituționalității legilor și hotărârilor Parlamentului)

La 24 ianuarie 2006, la sesizările depuse de un deputat în Parlament, Curtea a exercitat controlul constituționalității unor prevederi din Legea nr.283-XV din 4 iulie 2003 “Privind activitatea particulară de detectiv și de pază”, a prevederilor Regulamentului privind condițiile de pregătire, perfecționare și atestare a personalului organizațiilor particulare de pază, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.667 din 8 iulie 2005 “Cu privire la măsurile de realizare a Legii nr.283-XV din 4 iulie 2003 privind activitatea particulară de detectiv și de pază” (Anexa nr.2), și a sintagmelor “instituțiilor bancare”, “întreprinderilor cu capital preponderent de stat” din Anexa la Hotărârea Guvernului nr.1510 din 12 decembrie 2003 “Cu privire la aprobarea Listei obiectivelor a căror pază nu poate fi efectuată de organizațiile particulare de pază” (*Hotărârea nr.2¹*).

¹ M.O. nr.21-24/2 din 03.02.2006.

După autorul sesizării, limitarea prin Legea nr.283-XV a dreptului organizației particulare de pază de a practica o altă activitate de întreprinzător (art.22 alin.(2), precum și interzicerea activității particulare de pază la instituțiile bancare, întreprinderile cu capital preponderent de stat și la alte obiective supuse pazei de stat, stabilite de Guvern (art.23 alin.(10), constituie o încălcare a dispoziției constituționale privind libertatea activității de întreprinzător, statuată de art.126 alin.(2) lit.b) din Legea Supremă, iar prevederile legii despre interzicerea încadrării în activitatea particulară de pază a persoanei care nu a împlinit vârsta de 21 de ani, nu a absolvit cursuri speciale și nu a fost atestată în modul stabilit pentru executarea acestei activități (art.24, art.27 alin.(2) lit.a) și lit.c) încalcă dreptul la muncă, statuat de art.43 alin.(1) din Constituție.

Curtea Constituțională a constatat că la reglementarea activității particulare de pază legiuitorul a respectat principiile și dispozițiile constituționale generale privind statul Republica Moldova, drepturile, libertățile și îndatoririle fundamentale ale persoanei, economia și proprietatea.

Curtea a reținut că organizația particulară de pază, dispunând în cazurile și în condițiile determinate de legislație de atribuții speciale, beneficiază de posibilități specifice pentru a-și asigura o sursă permanentă de venituri. Acest scop nu poate fi atins decât prin executarea prevederilor Legii nr.283-XV, inclusiv ale art.22 alin.(2) și art.23 alin.(10), care impun organizațiilor particulare de pază interdicțiile de a practica o altă activitate de întreprinzător și de a presta servicii de pază la instituțiile bancare, la întreprinderile cu capital preponderent de stat și la alte obiective supuse pazei de stat, stabilite de Guvern.

Curtea a argumentat că prevederile Legii nr.283-XV nu aduc atingere libertății activității de întreprinzător a organizațiilor particulare de pază și nu îngreșesc dreptul constituțional la muncă al persoanelor ce se angajează într-o organizație de pază.

La 28 februarie 2006 Curtea a supus controlului unele prevederi din Legea nr.199-XIV din 18 noiembrie 1998 “Cu privire la piața valorilor mobiliare”, declarând constituționale art.3 alin.(13), art.68 alin.(10) și alin.(12) și neconstituțional art.68 alin.(11) și alin.(13) (*Hotărârea nr.5²*).

² M.O. nr.39-42/4 din 10.03.2006.

În opinia autorului sesizării, unele prevederi din Legea nr.199-XIV restrâng drepturile de proprietate asupra valorilor mobiliare în favoarea Comisiei Naționale, care prin Legea nr.55-XVI a fost

investită cu dreptul de a interveni în relațiile contractuale și de a-și impune voința nelimitată și imprevizibilă privind realizarea dreptului de dispoziție asupra valorilor mobiliare. Prin delegarea către Comisia Națională a atribuțiilor sale exclusive în domeniul reglementării dreptului de proprietate, drepturilor și libertăților fundamentale ale omului Parlamentul a încălcat principiul constituțional al separației puterilor în stat.

Curtea a relevat că, stabilind principiile fundamentale privind proprietatea și activitatea economică, bazată pe relațiile de proprietate, statul asigură reglementarea juridică, controlul și supravegherea acestei activități, impunând antreprenorilor un șir de obligații. Aceste obligații sînt stabilite de legislația Republicii Moldova.

Caracterul absolut al dreptului de proprietate semnifică deținerea exclusivă și completă de către titular a tuturor atributelor ce alcătuiesc conținutul dreptului său de proprietate, atribute pe care titularul le exercită în putere proprie și interes propriu.

Curtea a accentuat că un drept atribuit legal unei persoane (fizice sau juridice) nu poate fi stins pentru motive ilegale sau prin forța unor condiții impuse în mod arbitrar.

Parlamentul, în calitate de organ legislativ suprem, nu are dreptul să intervină în relațiile contractuale. El poate reglementa modul de reziliere a contractelor, dar nu poate să dispună rezilierea propriu-zis a contractelor, deoarece rezilierea poate fi efectuată doar în baza hotărîrii instanței judecătorești.

La 20 iunie 2006 Curtea a declarat constituționale prevederile contestate din Legea cooperăției de consum nr.1252-XIV din 28 septembrie 2000 în redacția Legii nr.61-XV din 21 februarie 2003 (*Hotărîrea nr.10*³).

³ M.O. nr.98-101/10 din 30.06.2006.

Prin sesizarea depusă au fost contestate unele prevederi din Legea nr.1252-XIV, prin care se interzice înstrăinarea, gajarea, ipotecarea și darea în arendă a bunurilor cooperativelor de consum fără consimțămîntul organizațiilor cooperatiste ierarhic superioare. În opinia autorului sesizării, aceste prevederi încalcă dreptul de dispoziție și comportă un caracter restrictiv, contrar prevederilor art.54 alin.(1), alin.(2) și alin.(4) din Constituție.

În hotărîrea sa Curtea a observat că prevederile contestate au incidență doar asupra organizațiilor cooperatiste de consum asociate în uniuni, asocierea acestora fiind percepută de legislator ca un drept, și nu ca o obligație.

Cît privește dreptul de proprietate al cooperativelor de consum asociate în uniuni, Curtea a remarcat că, deși dreptul de proprietate este un drept subiectiv, conferind titularului capacitatea de a exercita în putere proprie și în interes propriu atributele de posesiune, de folosință și de dispoziție asupra bunurilor sale, și face parte din categoria drepturilor absolute, el este susceptibil de limitare, deoarece în conținutul său dreptul de proprietate nu este neîngrădit. Pornind de la un interes general, legislatorul poate să instituie norme speciale privind dreptul de proprietate.

Acest reper juridic decurge din prevederile art.54 alin.(2) și alin.(4) din Constituție, potrivit cărora exercițiul unor drepturi și libertăți poate fi supus, în condițiile legii, unor restrîngeri, dacă acestea sînt conforme normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional, corespund unui interes general, sînt proporționale cu situația care le-a determinat și nu aduc atingere existenței dreptului sau a libertății.

În dezvoltarea acestor prevederi constituționale, legislatorul a stipulat în art.315 alin.(3) din Codul civil că dreptul de proprietate poate fi limitat prin lege sau de dreptul unui terț.

Caracterul social-economic profund al activității organizațiilor cooperatiste de consum, legătura indisolubilă între activitatea cooperativelor de consum, a uniunilor teritoriale și a uniunii centrale impun reglementarea detaliată a relațiilor acestora, inclusiv a celor de proprietate, în scopul ocrotirii drepturilor membrilor cooperatori și consolidării și protejării, în condițiile economiei de piață, a proprietății constituite pe parcursul anilor în sistemul cooperatist pentru a putea fi utilizată conform interesului general.

Curtea Constituțională a relevat că, după natura lor juridică, prevederile supuse controlului de constituționalitate nu reprezintă o ingerință în activitatea organizațiilor cooperatiste de consum, nu dezechilibrează coraportul rațional dintre interesele cooperativelor de consum și interesele societății, nu aduc atingere principiului de folosință liberă a proprietății în sensul articolului 1 din Protocolul adițional nr.1 la Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale și al art.9 alin.(3), art.46 alin.(1), art.126 alin.(1), art.127 alin.(1) și alin.(2), precum și al art.54 alin.(1), alin.(2) și alin.(4) din Constituția Republicii Moldova.

Un judecător nu a fost de acord cu hotărîrea Curții și în opinia separată a subliniat că prevederile contestate încalcă dreptul de proprietate privată și protecția acesteia, care presupune dreptul persoanei de a dispune liber, după bunul său plac și după necesitățile sale de proprietatea dobîndită licit, statuat de art.9 și art.46 din Constituție, dispoziția art.127 din Constituție privind obligația statului de a asigura realizarea dreptului de proprietate în formele solicitate de titular și dispoziția art.54 din Constituție privind neadmiterea restrîngerilor neproporționale ale exercițiului unor drepturi cu situațiile care le-au determinat. El a opinat că actele invocate de Curte se referă direct la domeniul cooperăției de consum, dar în nici un mod, nici cel puțin tangențial, la conținutul prevederilor contestate - restrîngerea dreptului de dispoziție al cooperativei de consum asupra proprietății deținute.

La 4 iulie 2006 Curtea a recunoscut constituțional art.LXXVI al Legii nr.154-XVI din 21 iulie 2005 “Pentru modificarea și completarea unor acte legislative”, prin care a fost exclus punctul 16) din alin.(1) art.60 al Codului de procedură penală, care prevedea că partea vătămată dispune de dreptul să i se repare din contul statului prejudiciul cauzat în urma infracțiunii (*Hotărîrea nr.12⁴*).

⁴ M.O. nr.106-111/12 din 14.07.2006.

În sesizare s-a invocat inadmisibilitatea limitării printr-o lege adoptată ulterior a dreptului deja consfințit al părții vătămate de reparație din contul statului a prejudiciului cauzat prin infracțiune.

Curtea a relevat că, potrivit Constituției și actelor normative în vigoare, statul răspunde patrimonial pentru prejudiciile cauzate prin acțiunile ilegale ale organelor de urmărire penală, procuraturii și instanțelor judecătorești. În celelalte cazuri răspunderea materială revine persoanei care a cauzat prejudiciul.

Cadrul legal național în vigoare garantează victimei infracțiunii dreptul de reparație a prejudiciului cauzat. Una din căile de apărare a acestui drept constituie acțiunea civilă în procesul penal. Aceasta se înaintează față de persoana care urmează să fie trasă la răspundere sau față de persoana care poate fi responsabilă de acțiunile învinutului, inculpatului.

Din sensul dispoziției pct.16) alin.(1) art.60 al Codului de procedură penală în redacția anterioară rezulta că statul era obligat să răspundă patrimonial în toate cazurile față de partea vătămată prin infracțiune. Această reglementare contravenea principiului caracterului personal al răspunderii penale.

În executarea dispozițiilor constituționale, în cazul în care cetățeanul devine victima unei infracțiuni, statul are datoria de a asigura despăgubirea lui. Statul, însă, nu-și poate asuma angajamentul de a repara prejudiciul material în locul infractorului.

Prevederea legală cuprinsă în pct.16) alin.(1) art.60 al Codului de procedură penală în redacția anterioară avea un caracter preponderent declarativ. Nu a fost adoptată nici o lege, care să indice cuantumul de cheltuieli ce pot fi reparate sau restituite părții vătămate din contul statului, în bugetul de stat nu au fost alocate resurse financiare în acest scop.

Curtea a conchis că excluderea prevederilor pct.16) din alin.(1) art.60 al Codului de procedură penală nu atinge dreptul părții vătămate de a revendica de la persoana sau autoritatea vinovată o reparație echitabilă a prejudiciului cauzat și în nici un caz nu pune partea vătămată în condiții inegale cu alți participanți la procesul penal.

Un judecător nu a fost de acord cu hotărîrea Curții și, în opinia separată, a subliniat că prin stipulația legală despre dreptul victimei de a pretinde de la stat reparația prejudiciului material cauzat prin infracțiune legiuitorul a ținut cont de faptul că statul este obligat să apere, prin organele sale specializate, drepturile și interesele persoanei. Acest drept indiscutabil al victimei se realizează în circumstanțele în care infractorul se află în imposibilitatea de a repara prejudiciul cauzat.

Curtea a considerat necesar a atrage atenția Parlamentului printr-o *adresă* asupra necesității adoptării unei legi care ar reglementa măsuri de informare, de consiliere psihologică și de asistență juridică gratuită a victimelor infracțiunilor, precum și acordarea de către stat a compensațiilor financiare în cazul unor infracțiuni.

La 6 iulie 2006 Curtea a recunoscut constituțională sintagma “...care pentru fiecare an luat în calcul nu poate depăși trei salarii medii lunare pe țară pentru anul respectiv” din Anexa nr.2 la Legea nr.156-XIV din 14 octombrie 1998 “Privind pensiile de asigurări sociale de stat” în redacția Legii nr.358-XV din 31 iulie 2003 “Pentru modificarea și completarea unor acte legislative” (*Hotărîrea nr.14⁵*).

⁵ M.O. nr.112-115/13 din 21.07.2006.

Curtea a menționat că, potrivit legii speciale, pensia de asigurări sociale de stat este venitul cuvenit asiguratului în condițiile legii corelativ obligațiilor privind plata contribuțiilor de asigurări sociale de stat. Cetățenii au dreptul la pensie în cuantum ce depinde direct de contribuțiile de asigurări sociale, nivelul de salarizare, caracterul activității social-utile prestate și stagiul de cotizare. Curtea a argumentat că prevederea contestată din Legea nr.156-XIV în redacția Legii nr.358-XV nu comportă caracter discriminatoriu și nu încalcă prevederile art.54 din Constituție.

De asemenea, Curtea a relevat că prin Legea nr.358-XV legiuitorul n-a stipulat prevederi noi, ci a preluat prevederile Legii nr.489-XIV, care este legea primară în domeniul asigurărilor sociale, prevederi pe care autorii sesizării nu le-au contestat.

Un judecător nu a fost de acord cu hotărîrea Curții și, în opinia separată, a subliniat că prevederea contestată din Legea nr.358-XV diminuează protecția socială a pensionarilor pentru limită de vîrstă și încalcă principiul de valoare universală al respectării drepturilor dobîndite în mod licit.

La 30 noiembrie 2006 Curtea a declarat neconstituțională Legea pentru interpretarea prevederilor unor acte legislative nr.245-XVI din 20 octombrie 2005 integral, extinzînd obiectul sesizării (**Hotărîrea nr.20⁶**).

⁶ M.O. nr.186-188/15 din 08.12.2006.

În opinia autorului sesizării, Legea nr.245-XVI nu a interpretat, ci a schimbat esențial prevederile referitoare la regimurile fiscal și vamal ale mărfurilor rezidenților zonelor libere acordate anterior.

În hotărîrea sa Curtea a remarcat că orice lege de interpretare nu stabilește norme noi, nu modifică și nu completează legea interpretată. Scopul ei constă în clarificarea normei de drept prin elucidarea conținutului exact și constituie o premisă a aplicării corecte a normelor juridice.

Curtea a relevat că Legea nr.245-XVI a schimbat conceptul normelor interpretate, prin unele stipulații s-a referit și la agenții economici din afara teritoriilor zonelor libere, ceea ce constituie o nerespectare a voinței inițiale a legislatorului, a operat cu termeni improprii actului de interpretare și termeni noi, neutilizați în prevederile interpretate.

În baza considerentelor expuse, Curtea Constituțională a apreciat că Legea nr.245-XVI nu este un act de interpretare, ci este un act de legiferare, ceea ce vine în contradicție cu prevederile art.66 lit.c) din Constituție.

* * *

Curtea Constituțională a sistat procesul pentru controlul constituționalității unei prevederi a art.161² din Codul cu privire la contravențiile administrative, deoarece la adoptarea hotărîrii s-a înregistrat paritate de voturi, în acest caz actul normativ prezumîndu-se constituțional (**Decizia nr.1 din 30 mai 2006⁷**).

⁷ M.O. nr.87-90/9 din 09.06.2006.

* * *

Curtea n-a acceptat pentru examinare în fond sesizările:

- pentru controlul constituționalității art.11 din Hotărîrea Parlamentului nr.1293-XV din 25 iulie 2002 “Asupra rezultatelor controlului privind executarea Legii cu privire la drepturile persoanelor aparținînd minorităților naționale și la statutul juridic al organizațiilor lor”, întrucît aprecierile politice nu fac domeniul jurisdicției constituționale (**Decizia din 28 februarie 2006⁸**);

⁸ M.O. nr.39-42/5 din 10.03.2006.

- pentru controlul constituționalității Legii nr.211-XV din 29 mai 2003 “Privind modificarea și completarea Codului penal al Republicii Moldova” ca fiind lipsită de obiect (**Decizia din 26 decembrie 2006⁹**).

⁹ M.O. nr.1-2/1 din 05.01.2007.

Următoarele sesizări au fost respinse prin scrisori pentru motivul că nu întrunesc cerințele art.39 din Codul jurisdicției constituționale, cea mai frecventă lacună fiind lipsa legăturii cauzale între norma contestată și Constituție:

- pentru controlul constituționalității sancțiunii prevăzute de art.162/1 din Codul cu privire la contravențiile administrative (*scrisoarea nr.PCC-01/31a din 03.01.2006*);
- pentru controlul constituționalității dispozițiilor art.16 alin.(3) și a sintagmei "...ce au avut loc pînă la acordarea dreptului la pensie..." din alin.(1) lit.a) art.33 al Legii privind pensiile de asigurări sociale de stat nr.156-XIV din 14 octombrie 1998 (*scrisoarea nr.JCC-05/13a din 11.07.2006*);
- pentru controlul constituționalității dispozițiilor art.82 litera i) din Codul muncii al Republicii Moldova, adoptat prin Legea nr.154-XV din 28.03.2003 (*scrisoarea nr.JCC-05/15a din 21.07.2006*);
- pentru controlul constituționalității art.82 lit.i) din Codul muncii în redacția Legii nr.8-XVI din 9.02.2006 "Pentru modificarea și completarea Codului muncii al Republicii Moldova" (*scrisoarea nr.PCC-01/16a din 08.08.2006*);
- pentru controlul constituționalității p.1.2-1.8 din Anexa nr.3 la Legea bugetului asigurărilor sociale de stat pe anul 2006 nr.305-XVI din 1 decembrie 2005 (*scrisoarea nr.JCC-03/27a din 26.12.2006*).

**1.2. art.135 alin.(1) lit.a) din Constituție
(Controlul constituționalității hotărîrilor
și ordonanțelor Guvernului)**

La 27 iulie 2006 Curtea a declarat neconstituțională Hotărîrea Guvernului nr.162 din 10 februarie 2005 "Cu privire la instituirea Comitetului Național pentru Adopții" (*Hotărîrea nr.11¹⁰*).

¹⁰ M.O. nr.102-105/11 din 07.07.2006

În sesizare s-a subliniat că instituirea de către și pe lângă Guvern a Comitetului Național pentru Adopții, prin delegarea către acesta a funcțiilor ce țin de protecția copilului a ministerelor Educației, Sănătății și Protecției Sociale, organizarea cărora e reglementată prin lege organică, contravine dispozițiilor constituționale, care delimitează atribuțiile autorităților publice centrale ale statului. În opinia autorului sesizării, prin adoptarea Hotărîrii nr.162 Guvernul a încălcat art.72, art.97 și art.107 din Constituție.

În hotărîrea sa Curtea a subliniat că atribuțiile Guvernului în reglementarea raporturilor familiale constituie aducerea actelor sale normative în conformitate cu Codul familiei și adoptarea actelor normative care să asigure aplicarea lui (art.167 din Codul familiei). Codul familiei însă nu abilitază Guvernul cu dreptul de a înființa autoritatea tutelară centrală pentru protecția copilului, care va promova și executa politica statului în domeniul respectiv, inclusiv al adopției, și de a adopta în acest sens un act normativ.

Autoritățile administrative centrale de pe lângă Guvern se formează de Parlament, la propunerea Prim-ministrului (art.22 din Legea Guvernului). Art.24 din Legea Guvernului, cu modificările și completările ulterioare, cuprinde lista organelor centrale de specialitate ale administrației publice, care formează structura administrației publice centrale. Lista acestor organe se modifică și se completează prin lege organică (art.72 alin.(3) lit.p), art.107 alin.(2) din Constituție).

În baza celor enunțate, Curtea a constatat că Hotărîrea nr.162 a fost adoptată de executiv prin depășirea atribuțiilor sale distinct consacrate de Constituție, contrazicînd dispozițiile constituționale privind actele Guvernului, dispoziții care statuează expres că hotărîrile Guvernului se adoptă pentru organizarea executării legilor (art.102 alin.(2)).

Guvernul nu a fost în drept să instituie Comitetul Național pentru Adopții, să modifice și să completeze prin hotărîre structura administrației publice centrale. Dispoziția constituțională "se înființează, în condițiile legii, și alte autorități administrative" din art.107 alin.(2) semnifică crearea acestora de către Parlament în conformitate cu Legea cu privire la Guvern.

La 6 iulie 2006 Curtea a declarat constituțional pct.33 din Regulamentul cu privire la modul de calculare a pensiei, aprobat prin Hotărîrea Guvernului nr.843 din 10 septembrie 1999 (*Hotărîrea nr.14¹¹*).

¹¹ M.O. nr.112-115/13 din 21.07.2006

Curtea nu a reținut argumentele autorilor sesizării referitoare la neconstituționalitatea pct.33 din Regulament, deoarece coeficientul individual al pensionarului se aplică la calcularea pensiei, inclusiv a pensiei de funcționar public, doar din venitul realizat pînă la 1 ianuarie 1999.

La adoptarea deciziei asupra Hotărîrii Guvernului nr.434 din 25 aprilie 2006 “Cu privire la planurile unice de înmatriculare în anul 2006 a studenților și elevilor în instituțiile de învățămînt superior (ciclul I), mediu de specialitate și secundar profesional” s-a înregistrat paritate de voturi. Ca urmare, conform art.27 alin.(2) din Legea cu privire la Curtea Constituțională și art.66 alin.(5) din Codul jurisdicției constituționale, actul normativ contestat se prezumă constituțional, iar procesul asupra cauzei se sistează (*Decizia nr.2 din 19.12.06*¹²).

¹² M.O. nr.199-202/18 din 29.12.2006

* * *

A fost respinsă sesizarea pentru controlul constituționalității Hotărîrii Guvernului nr.1287 din 9 decembrie 2005 “Cu privire la atribuirea și modificarea destinației unor terenuri”.

Supunînd examinării preliminare datele referitoare la obiectul sesizării, Curtea a constatat că Hotărîrea nr.1287 nu face resortul jurisdicției constituționale, deoarece nu comportă caracter normativ.

Curtea a dedus că, prin natura sa, Hotărîrea nr.1287 este un act administrativ individual de gestiune, obiectul reglementării constituind raporturi funciare relative la un teren și destinația acestuia (*Decizia din 28.02.2006*¹³).

¹³ M.O. nr.39-42/6 din 10.03.2006

1.3. Art.135 alin.(1) lit.b) din Constituție (Interpretarea Constituției)

Nu s-a acceptat spre examinare în fond sesizarea privind interpretarea art.99 din Constituție, potrivit căruia funcția de membru al Guvernului este incompatibilă cu exercitarea oricărei alte funcții retribuite (*Decizia din 04.12.2006*¹⁴).

¹⁴ M.O. nr.195-198/17 din 22.12.2006

În opinia semnatarului sesizării, numai stabilirea expresă în lege a interdicțiilor privind ocuparea simultană de către un ministru a mai multor funcții ar fi de natură să asigure supremația intereselor generale ale statului și ale societății în ansamblu.

Avînd în vedere importanța interpretării dispozițiilor constituționale, Curtea tratează sesizările de acest caracter cu o exigență deosebită. Acestea pot fi acceptate pentru examinare în fond doar în cazul în care dispoziția constituțională, a cărei interpretare se solicită, este incertă, ambiguă sau incompletă.

Curtea a remarcat că interpretarea normei constituționale menționate în aspectul sugerat în sesizare ar însemna comiterea unei imixțiuni în atribuțiile exclusive ale Parlamentului, deoarece Curții Constituționale i se cere să se pronunțe în vederea specificării funcțiilor incompatibile cu funcția de membru al Guvernului, care, după cum prevede Constituția, se stabilesc prin lege organică, de asemenea, ar însemna depășirea limitelor competenței proprii, stabilite de art.31 din Legea cu privire la Curtea Constituțională și art.6 din Codul jurisdicției constituționale.

Curtea a conchis că dispozițiile art.99 din Constituție nu conțin ambiguități, sînt exprese și, prin urmare, nu necesită să fie interpretate.

Curtea n-a acceptat spre examinare nici sesizarea privind interpretarea art.135 din Constituție, considerînd-o nemotivată și neconformă cu art.39 din Codul jurisdicției constituționale (*Decizia din 04.12.2006*¹⁵).

¹⁵ M.O. nr.189-192/16 din 15.12.2006

În opinia ministrului justiției, Curții Constituționale i se poate conferi prin lege, fără a opera modificări în Legea Supremă, competența de a examina sesizările cetățenilor care se pretind vătămați într-un drept garantat de Constituție sau de tratatele internaționale.

Considerînd inacceptabile premisele și concluzia autorului sesizării, Curtea a reținut că raționamentele prezumtive, oricît de logice ar părea, nu pot motiva interpretarea art.135 din Constituție.

Curtea a argumentat că intenția de a fi abilitată cu atribuții în materia jurisdicției constituționale poate fi realizată numai pe calea revizuirii Constituției. Eludarea acestui mecanism ar însemna de fapt revizuirea statutului constituțional al Curții, destinația căreia este de a garanta supremația Legii Supreme.

1.4. Art.135 alin.(1) lit.c) din Constituție
(Avizarea inițiativelor de revizuire a Constituției)

La 25 aprilie 2006 Curtea a emis *Avizul nr.1*¹⁶ asupra proiectului de lege pentru excluderea propoziției “Caracterul licit al dobândirii se prezumă” din alineatul (3) articolul 46 din Constituția Republicii Moldova.

¹⁶ M.O. nr.70-72/8 din 05.05.2006

Raportînd proiectul de lege constituțională propus de Guvern la dispozițiile art.141 și art.142 din Constituție, Curtea a reținut că el nu aduce atingere drepturilor și libertăților fundamentale ale cetățenilor sau garanțiilor acestora. Curtea a eliminat orice suspiciuni cu privire la încălcarea dreptului de proprietate, proclamat și garantat de alineatul (1) și consolidat de alineatele care-l succedă ale art.46 din Constituție, precum și de art.126-128 din Constituție, și a principiului prezumției nevinovăției, consfințit de art.21 din Constituție, deoarece confiscarea se poate dispune doar prin hotărîre judecătorească, în condițiile legii și doar după dovedirea caracterului ilicit al bunurilor titularului inculpat al acestora.

Totodată, Curtea a relevat că statul poate reglementa proceduri, prin care persoana inculpată să fie obligată să probeze caracterul licit al averii sale. Or, imposibilitatea probării caracterului licit al averii prezumă caracterul ilicit al dobândirii acesteia și tendința persoanei de a se eschiva de la îndeplinirea obligațiilor fiscale față de societate sau de la răspundere administrativă ori penală. Implementarea acestei proceduri derivă și din necesitatea statului de a combate criminalitatea transnațională organizată. Prin Legea nr.15-XV din 17.02.2005 Republica Moldova a aderat la Convenția Organizației Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate, adoptată la 15.12.2000.

Doi judecători nu au fost de acord cu avizul Curții și, în opiniile separate, au subliniat că o garanție constituțională deja instituită nu poate fi exclusă decît în cazuri excepționale și absolut necesare într-o societate democratică.

În opinia unui judecător, proiectul de lege induce ideea periculoasă că bunurile, dobîndirea legală a cărora nu poate fi dovedită, sînt susceptibile de confiscare, ceea ce este inadmisibil, deoarece astfel se deschide teren pentru interpretarea neuniformă a legislației.

După părerea altui judecător, excluderea normei cuprinse în alin.(3) art.46 din Constituție poate conduce la dezechilibrarea mecanismului actual de protecție a dreptului de proprietate și a garanțiilor de exercitare a acestuia. Operarea acestei modificări în Constituție poate da naștere la aplicarea selectivă de către instituțiile publice a confiscării civile, fapt ce se poate solda cu abuzuri din partea reprezentanților statului în raport cu persoana.

1.5. Art.135 alin.(1) lit.d) din Constituție
(Confirmarea rezultatelor referendumurilor republicane)

În anul de referință Curtea nu s-a pronunțat în această problemă.

1.6. Art.135 alin.(1) lit.e) din Constituție
(Confirmarea rezultatelor alegerii Parlamentului și a Președintelui Republicii Moldova)

Pe parcursul anului, ca urmare a demisiei unor deputați, Curtea a validat 4 deputați în Parlament (*hotărîrile nr.4 din 15.02.2006, nr.9 din 04.04.2006 și nr.19 din 15.11.2006*).

1.7. Art.135 alin.(1) lit.f) din Constituție
(Constatarea circumstanțelor care justifică dizolvarea Parlamentului, demiterea Președintelui Republicii Moldova sau interimatul funcției de Președinte, precum și imposibilitatea Președintelui Republicii Moldova de a-și exercita atribuțiile mai mult de 60 de zile)

În anul 2006 Curtea nu a examinat astfel de cauze.

1.8. Art.135 alin.(1) lit.g) din Constituție
(Rezolvarea cazurilor excepționale de neconstituționalitate a actelor juridice sesizate de Curtea Supremă de Justiție)

Nu a fost acceptată spre examinare sesizarea Curții Supreme de Justiție privind excepția de neconstituționalitate a art.10 alin.2 raportat la art.7 alin.(1) lit.f) din Legea privind amnistia din 16.07.2004. Curtea a demonstrat că sesizarea este lipsită de obiect, nu conține expunerea normelor legale

și argumentele care să dovedească că norma contestată contravine Constituției (*scrisoarea nr.JCC-05/11g din 19.05.2006*).

**1.9. Art.135 alin.(1) lit.h) din Constituție
(Soluționarea chestiunilor care au ca obiect
constituționalitatea unui partid)**

În anul de referință Curtea n-a examinat nici un dosar axat pe o astfel de problemă.

II. EXECUTAREA HOTĂRÎRILOR CURȚII CONSTITUȚIONALE

Prin Legea nr.165-XVI din 15.06.2006¹⁷ legislativul a abrogat alineatele (11) și (13) din art.68 al Legii nr.199-XIV din 18.11.1998 “Cu privire la piața valorilor mobiliare” și a operat modificările necesare determinate de neconstituționalitatea sintagmei “și (11)” din art.II din Legea nr.55-XVI din 28.04.2005 “Pentru modificarea și completarea Legii nr.199-XIV din 18.11.1998 și astfel a executat Hotărârea Curții Constituționale nr.5 din 28.02.2006¹⁸.

¹⁷ M.O. nr.102-105/486 din 07.07.2006

¹⁸ M.O. nr.39-42/4 din 10.03.2006

La 27 iunie 2006, prin Hotărârea nr.11¹⁹, Curtea Constituțională a declarat neconstituțională Hotărârea Guvernului nr.162 din 10.02.2005 “Cu privire la instituirea Comitetului Național pentru Adopții”, însă hotărârea a rămas neexecutată.

¹⁹ M.O. nr.102-105/11 din 07.07.2006

La 30 noiembrie 2006, prin Hotărârea nr.20²⁰, Curtea a declarat neconstituțională Legea pentru interpretarea prevederilor unor acte legislative nr.245-XVI din 20.10.2005. Hotărârea Curții n-a fost executată.

²⁰ M.O. nr.186-188/15 din 08.12.2006

III. PUBLICITATE ȘI TRANSPARENȚĂ

În anul 2006, în “Monitorul Oficial” au fost publicate 18 acte adoptate de Curtea Constituțională.

A fost editată Culegerea de hotărâri și decizii ale Curții Constituționale pronunțate în anul 2005.

Ca și în anii precedenți, s-a asigurat accesul liber la ședințele Curții al reprezentanților societății civile și mass-media.

Curtea a convocat două conferințe de presă, în cadrul cărora a dat răspunsuri detaliate la întrebările puse de reprezentanții mass-media.

Au apărut toate cele 4 numere preconizate ale revistei științifice și informative de drept “Justiția constituțională”.

IV. ADRESĂRILE CETĂȚENILOR

În anul precedent au fost depuse peste 130 de adresări și petiții ale cetățenilor referitoare la:

- decizii judecătorești	- 34
- pensii și indemnizații bănești	- 8
- încălcarea drepturilor omului	- 11
- atribuirea cotelor de pământ	- 3
- indexarea depunerilor bănești	- 4
- acces la informație, declarații pe venit și altele.	- 9

O parte din petiții au fost readresate:

- Curții Supreme de Justiție	- 4
- Procuraturii Generale	- 7
- Ministerului Justiției	- 2
- altor instituții	- 10

Curtea a răspuns la toate adresările în termenele prevăzute de lege.

V. RELAȚII INTERNAȚIONALE

În anul 2006 Curtea Constituțională și-a consolidat statutul său de membru cu drepturi depline a trei organizații internaționale: Comisia Europeană pentru Democrație prin Drept a Consiliului Europei (Comisia de la Veneția), Asociația Curților Constituționale Francofone (ACCPUF) și Conferința Curților Constituționale Europene (CCCE). În contextul relațiilor de colaborare fructuoasă cu organizațiile internaționale menționate se înscriu Conferința internațională științifico-practică *“Suveranitatea și structura de stat în condițiile țărilor plurietnice”*, desfășurată la Chișinău, în zilele de 22-23 septembrie, și cel de-al 4-lea Congres al Asociației Curților Constituționale Francofone (ACCPUF), care a avut loc la Paris în perioada 13-15 noiembrie.

Conferința a fost organizată de Curtea Constituțională a Republicii Moldova în colaborare cu Uniunea Juriștilor din Moldova și cu suportul financiar al Comisiei de la Veneția a Consiliului Europei și al Fundației Germane pentru Cooperare Juridică Internațională (IRZ) și a fost consacrată celei de a 15-a aniversări a independenței Republicii Moldova. În pofida complexității temei abordate, Conferința a întrunit peste o sută de participanți, inclusiv: Thomas Markert, Secretar adjunct al Comisiei de la Veneția a Consiliului Europei, Tatiana Mychelova, responsabil pentru relațiile externe al Comisiei de la Veneția, Wolfram Hertig, asistent de proiecte pentru Moldova, Ucraina, Georgia și Belarus al Fundației Germane pentru Cooperare Juridică Internațională (IRZ), Gheorghe Avornic, președintele Uniunii Juriștilor, Victor Stepaniuc, președintele Comisiei parlamentare pentru cultură, știință, învățământ, tineret, sport și mijloace de informare în masă, reprezentanți ai legislativului, președinției și executivului, membrii Curții Supreme de Justiție, membri ai Comisiei Unificate de Control, reprezentanți ai misiunilor diplomatice și ai organizațiilor internaționale cu sediul la Chișinău, experți europeni ai Comisiei de la Veneția, judecători ai curților constituționale din Armenia, Belarus, Franța, Germania, Lituania, România și Rusia, specialiști în dreptul constituțional și reprezentanți ai diferitelor instituții de învățământ superior din Republica Moldova.

Congresul ACCPUF a tratat diverse aspecte ce țin de competențele curților constituționale și ale instituțiilor echivalente. Curtea Constituțională a Republicii Moldova a fost reprezentată de președintele ei, dl Victor Pușcaș. Congresul a reunit reprezentanți din cele 36 de state membre ale acestei organizații, dintre care 29 președinți de curți constituționale. În cadrul Congresului s-a decis că președinția ACCPUF va fi preluată pentru următorii trei ani de Curtea Constituțională din Burkina Faso.

Pe parcursul anului 2006 membrii Curții au participat la mai multe seminare și conferințe internaționale, asigurând continuitatea și durabilitatea relațiilor stabilite cu instituțiile similare de peste hotare.

Momente semnificative au constituit vizitele oficiale ale delegațiilor Curții, în lunile mai și noiembrie ale acestui an, la Curtea Constituțională a Republicii Belarus și la Curtea Constituțională Federală a Germaniei. Vizitele au contribuit la consolidarea și extinderea relațiilor de colaborare și prietenie cu instituțiile acestor două state, membrii delegației beneficiind de oportunitatea de a cunoaște și vizita și alte instituții-cheie ale sistemului judecătoresc belarus și german.

Președintele Curții a avut întrevederi cu noua componență a Biroului ABA/CEELI din Moldova, dl Sandor Robel, Ambasador Extraordinar și Plenipotențiar al Ungariei în Republica Moldova, Susan Jager, membră a Consiliului Societății Internaționale de Drept Penal din Germania, și a primit vizita de răspuns a delegației Curții Constituționale a României.

Ca și în anii precedenți, Curtea Constituțională a prezentat Comisiei de la Veneția rezumatele celor mai importante hotărâri ale Curții pentru a fi publicate în Buletinul de jurisprudență constituțională și a corespondat cu regularitate cu agenții de legătură ai Comisiei de la Veneția din alte țări.

PREȘEDINTELE CURȚII CONSTITUȚIONALE

Victor PUȘCAȘ